

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-03-10
Besvaras senast
2025-03-25

Till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:509 Rättssäkerhet vid indragande av körkort

Transportstyrelsen kopplar sedan ett femtontal år tillbaka rätten att ha körkort till Socialstyrelsens riktlinjer om hur mycket alkohol som svenskar maximalt bör dricka. Socialstyrelsen har kommit fram till att vi svenskar inte bör dricka mer än 120 centiliter vin per vecka. Mängden motsvarar 1,5 flaskor vin eller tio 50-centilitersburkar med folköl eller tio 33-centilitersburkar starköl.

Detta är en mängd som jag tror att vi är många som kommer över relativt ofta. En skattning från Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (Can) visar att 41 procent av alla vuxna i Sverige har ett riskbruk av alkohol enligt Socialstyrelsen (can.se/pressmeddelande/riskbruket-av-alkohol-i-sverige-synliggjort). Om man bara räknar dem som dricker alkohol uppgår andelen till mer än hälften, alltså en majoritet.

Enligt Transportstyrelsens riktlinjer bör alltså en majoritet av Sveriges vuxna befolkning inte ha körkort ...

Det är i sig själv en anmärkningsvärd syn på den svenska befolkningen, men det blir än mer problematiskt när man ser hur Transportstyrelsen värderar om människor ska ha rätt att körkort.

Transportstyrelsens läkare i Borlänge ställer numera regelbundet diagnoser om alkoholmissbruk på patienter de aldrig träffat. Det som fått Transportstyrelsen att dra in deras körkort är att de lämnat några blodprover med resultat över 0,3 för alkoholmarkören PEth – ett resultat som indikerar att de under den senaste månaden druckit mer än i genomsnitt 1,5 flaskor vin i veckan eller motsvarande.

PEth som alkoholmarkör har sitt ursprung i forskning som gjorts i Lund. PEth bildas bara i kroppen om man dricker alkohol, etanol. Det är en stor fördel vid mätning av alkoholkonsumtion. En av de ledande auktoriteterna på PEth-prover både i Sverige och internationellt är en analytisk kemist och forskare på Karolinska institutet i Stockholm. Han började utveckla ett förenklat PEth-test för 15 år sedan för att ta fram analysmetoder som är rättvisande och träffsäkra. Det är resultatet från dessa prover som nu används av Transportstyrelsen till att ta folks körkort.

Den här forskaren anser dock inte att PEth-blodprover visar hur mycket man

har druckit eller när (skd.se/2025-02-18/nagra-ol-med-kollegorna-efter-jobbet-kan-kosta-dig-korkortet). Även i läkarkretsar diskuteras provets trovärdighet och hur rättvisande det är (lakartidningen.se/opinion/debatt/2024/11/problematiskt-nar-tolkning-av-biomarkorer-vilar-pa-tunn-evidens). Men Transportstyrelsen vill framöver att det ska bli den enda obligatoriska alkoholmarkören i Sverige.

Många svenskar riskerar enligt Skånska Dagbladets granskningar att få körkortet indraget, trots att det inte finns något bevis för att de varit annat än spiknyktra varje gång de kört bil. Och Transportstyrelsen kan inte heller redogöra för hur många bilister i Sverige som mist körkortet och klassats som alkoholmissbrukare efter det kontroversiella PETH-blodprovet.

Antalet PETH-tester har gradvis ökat senaste åren. Numera återkallar Transportstyrelsen många körkort med bara några PETH-provresultat som bevis för att körkortsinnehavaren är alkoholmissbrukare.

Transportstyrelsens läkare har dessutom en egen och strängare diagnos för alkoholmissbruk jämfört med övriga vården (skd.se/2025-02-20/alla-med-korkort-ska-tvingas-till-peth-test-nar-de-soker-vard). Transportstyrelsens läkare anser att patienter vars PETH-blodprover hamnar över 0,3 är ”alkoholmissbrukare”. Socialstyrelsen, som definierat vad nivåerna i PETH-proverna ska visa, kallar samma sak för ”riskbruk”.

Transportstyrelsens läkare har även helt felaktigt uttalat i förvaltningsrätterna att PETH-gränsen på 0,3 betyder att någon druckit fyra till sex glas vin dagligen under lång tid. Gränsvärdet överskrids i stället vid drygt 120 centiliter vin i veckan under en månads tid. Detta är alltså ett uttalande som ligger till grund för att ta människors körkort.

Sveriges läkare har tidigare protesterat mot att Transportstyrelsen vill bygga ut angiverisystemet inom sjukvården och tvinga patienter med körkort att gå med på så kallade PETH-blodprover. En majoritet av alla svenskar skulle någon gång riskera mista körkortet med nuvarande gränsvärden.

En forskare vid VTI, Statens väg- och transportforskningsinstitut, kallar det nuvarande läget för en rättsskandal och anser att Transportstyrelsen i princip skulle kunna förbjuda även en måttlig alkoholkonsumtion för den som vill ha kvar körkortet (skd.se/2025-03-01/forskaren-de-indragna-korkorten-ar-en

svensk-rattsskandal).

För att hamna under PEth-testets gräns på 0,3 för den som en gång blivit klassad som en person med för hög alkoholkonsumtion krävs det total avhållsamhet från alkohol i två månader i sträck, eftersom provet ska tas vid två tillfällen. Funktionellt innebär det att en svensk myndighet, på eget bevåg, har förbjudit alkoholkonsumtion hos vanliga svenskar som inte skulle få för sig att sätta sig bakom ratten vare sig onyktra eller bakfulla – svenskar som aldrig begått något brott.

Det är absolut inte hälsosamt att dricka mycket. Ju mer du dricker, desto farligare är det för hälsan. Det ökar även risken för våld och olyckor.

Men det är inte olagligt att dricka 1,5 flaskor vin i veckan och samtidigt ha körkort. Det är rent av tillåtet att vara dyngrak ibland utan att förlora rätten att ha körkort. Så bör det fortsätta vara.

Vi måste självklart fortsätta arbeta hårt för att berusade människor inte ska köra bil. Om det finns det ingen tvekan. Men Transportstyrelsen ska inte vara moralpolis och ta folks körkort utan skäl eller utan rättssäkerhet.

Jag vill därför fråga statsrådet Andreas Carlson:

Tänker statsrådet ta några generella initiativ för att säkra att indragande av körkort sker rättssäkert och baserat på vetenskapligt korrekta metoder?

.....

Niels Paarup-Petersen (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann